

Vårt datum: 2022-06-22**Ert datum:** 2022-04-19**Vårt diarienummer:** 33-896/2022**Er beteckning:** 13012-2022**Handläggare**
Elin NorströmLänsstyrelsen, Skåne
Att. Anders Bertholdsson
Epost: skane@lansstyrelsen.se

Remiss: Materialförsörjningsplan Skåne 2022

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2022-04-19 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Sammanfattande bedömning

Rapporten *Materialförsörjningsplan Skåne 2022* är ett viktigt steg mot en framtida hållbar materialförsörjning i Skåne. Rapporten är välskriven och innehåller tydliga kartor och figurer. Relevanta geologiska och demografiska underlag har använts (tex. SGU, 2018; 2021; SCB 2020). Resultatet är en GIS-analys som tydligt visar på de stora utmaningar som länet, och främst sydvästra hörnet av Skåne, står inför när det gäller framtida materialförsörjning. SGU vill i detta sammanhang rekommendera konsekvensanalys vid eventuell förlust av strategiska täkter i länet. Sammanfattningsvis vill SGU understryka vikten av att ytterligare län får tillgång till motsvarande geologiska kunskapsunderlag som finns tillgängligt för Skåne (tex. SGU, 2021). Detta för att underlätta och möjliggöra utformandet av materialförsörjningsplaner på läns-nivå även i övriga landet, i linje med den plan som presenteras här för Skåne län. SGU anser vidare att arbetet med materialförsörjningsplaneringen generellt i Sverige skulle gynnas av tydligare roller och ansvarsområden, samt med en övergripande instans (Länsstyrelsen) som driver och samordnar planeringen.

Vikten av samverkan

Materialförsörjning är en fråga som berör många olika expertområden (geologi, logistik, juridik, miljöskydd, samhällsplanering med mera) och många olika aktörer är inblandade i utvinning och hantering av ballast. Det är tydligt att en av de största utmaningarna med en hållbar materialförsörjningsplanering är samverkan mellan olika expertområden och aktörer, vilket tas upp i rapporten. Eventuellt skulle denna aspekt kunna belysas ytterligare i rapporten, och på så sätt tydliggöra att utmaningen ligger både i frågan kring resurser och kraven på samverkan.

Materialförsörjning bör betraktas som ett allmänt intresse då samhället är beroende av tillgång på ballast. Den måste också behandlas som en mellankommunal fråga. Det är därför lämpligt att Länsstyrelsen har den överordnade rollen i framtagandet av materialförsörjningsplaner (som också uttrycks i rapporten). SGU anser att det behövs ett tydligare direktiv till alla län att arbeta med frågan, för att materialförsörjning skall komma till stånd på nationell nivå. En enkätundersökning som genomfördes av SGU under 2020 visade att det finns stora brister gällande resurser och kunskap om materialförsörjning vid många av landets Länsstyrelser. Då det ofta saknas ett tydligt uppdrag samt finansiering, är det svårt för många Länsstyrelser att lyfta materialförsörjningsplaneringen till en prioriterad fråga.

Aktuella kunskapsunderlag

Länsstyrelsen i Skåne skriver att en god materialförsörjningsplanering bygger på tillgänglighet och aktualitet i befintliga dataunderlag. Här anser SGU det vara av stor vikt att relevanta expertmyndigheter ges möjlighet att utforma - men också kontinuerligt uppdatera – relevanta kunskapsunderlag som behövs för materialförsörjningsplaneringen. Rapporten *Materialförsörjningsplan Skåne 2021* visar på nyttan av de geologiska underlag som tagits fram av SGU just för Skåne (tex. SGU, 2021). Geografisk information om bergkvalitet – vilken är central vid materialförsörjningsplanering - saknas i stora delar av landet, särskilt i områden som förväntas få stora behov av material i framtiden och/eller har andra utmaningar kopplat till sin materialförsörjning. I nuläget finns befintliga data beträffande bergkvalitet, utöver för Skåne, enbart för några få län i Mälardalen. Andra län skulle, likt Skåne, kunna utforma bra materialförsörjningsplaner om det togs fram liknande geologiska underlag för dessa län.

Ett annat exempel på vikten av aktuella kunskapsunderlag, är användandet av SGU:s rapport om ersättningsmaterial för naturgrus (SGU, 2015). Denna rapport refereras ofta till under tillståndsprocessen för nya naturgrustäkter. Naturgruset kan idag ersättas med alternativa material vid tillverkning av allt fler produkter. Då utvecklingen sker relativt snabbt inom detta fält, bör befintliga kunskapsunderlag uppdateras därefter.

Återvinning

Skåne har en mycket varierande kvalitet på potentiellt entreprenadberg. Precis som tas upp i rapporten skulle det finnas både ekonomiska och miljömässiga vinster om återanvändningen och återvinning av material kunde öka. I Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om hantering av schaktmassor (NV, 2022) föreslogs bland annat att Boverket tillsammans med SGU ska få i uppdrag att utveckla ett verktyg som kan förenkla för återvinningen av bland annat entreprenadberg.

Naturgrusavlagringar

I rapporten nämns att användningen av naturgrus bör begränsas, då dessa avlagringar är av betydelse för vattenförsörjningen. Här kan man med fördel nämna att bevarandet av naturgrusavlagringarna även har koppling till deras geovetenskapliga och kulturella värden, som en del av miljömålet Grundvatten av god kvalitet. En annan aspekt kopplad till naturgrusanvändningen, som skulle kunna lyftas i rapporten, är vikten av att det svenska naturgruset inte ersätts med import av olika halvfabrikat och betong från utlandet (där naturgrus använts i tillverkningen).

Referenser

- NV (2022). Hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål. Redovisning av regeringsuppdrag. NV-01151-21. Naturvårdsverket.
- SCB (2020). Statistiska centralbyrån, 2020: Sveriges framtida befolkning 2020–2030 – Län och kommungrupper. Sveriges officiella statistiska meddelanden, BE 18 SM 2002.
- SGU (2021). Förutsättningar för hållbar ballastförsörjning i Skåne län. Rapport 2021:01. Sveriges geologiska undersökning.

SGU (2018). Bergkvalitet Skåne K623. Beskrivning till bergkvalitetskartor över delar av Söderåsen, Kristianstadsområdet, Linderödsåsen och Romeleåsen. ISBN 978-91-7403-446-2. Sveriges geologiska undersökning.

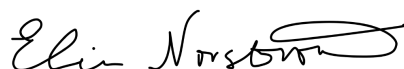
SGU (2015) Ersättningsmaterial för naturgrus – kunskapssammanställning och rekommendationer för användningen av naturgrus. Göransson, M., SGU-rapport 2015:35, Sveriges geologiska undersökning.

Beslut i detta ärende har fattats av Enhetschef Anna Hedenström.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även Statsgeologerna Paula Lindgren, Gry Møl Mortensen, och Elin Norström deltagit. Elin Norström har varit föredragande.

Anna Hedenström

Elin Norström